

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af Oktober).

Det er ikke blot meget lange, men ogsaa meget alvorlige Beretninger, Tidskriftets ærede Korrespondenter denne Gang have sendt os. Stemningen blandt Landmændene er sjensynlig stærkt trykket, og der er skjellig Grund dertil, thi det hører heldigvis til de sjeldne Undtagelser, at Landbrugsbedriften saa vedblivende er mødt med Uheld og har haft saa store og betydelige Vanskeligheder at kæmpe med som i det nu forløbne Landbrugsaar; det er i Virkeligheden kun paa faa og korte Tider i dette, at Landmanden har følt sig friet for væsentlige Tryk af den ene eller den anden Art; Vinteren meldte sig ifjor usædvanlig tidlig, pludselig og stærkt, ødelagde en Masse Roer, hindrede Vintersæden i at vinde Kræfter, saa den ofte temmelig svag gik ind i Vinteren; denne var ualmindelig streng, Foderet gik forbausende stærkt med; ved Foraarstiden kom det for Sjælland saa lammende Udførselsforbud formedelst Lungeshgen, siden kom Indførselsforbudet til Slesvig; de lave Priser paa Fedekvæg berøvede mange Fedegaarde hele Aarsindtægten eller formindskede den i hvert Fald stærkt; det nye Værtaar begyndte man under meget mislige Vilkaar: Marts Maaned var med sin stærke Frost og den af Vand fyldte Jord slem for Vintersæd og Græsmarker; April var meget kold og tør, først sent kunde man saa, og i Vegetationen

sporedes ved Maanedens Udgang knapt Liv end mindre Evne til at modtage Kvæget, skjøndt Foderbeholdningerne vare gaaede saa stærkt med, at Foderknaphed alle Steder og Foder-
 nød mange Steder indfandt sig; ogsaa første Halvdel af Maj var meget ugunstig med sin Kulde og Tørke, og store Stykker Vintersæd, især Hvede, maatte ompløjes, hvorved Landets egentlige Kornegne led et Tab, som selv den gunstigste Sommer vanskelig vilde kunde afhjælpe. Saa meget mindre da Sommeren ingenlunde blev gunstig. Vel bragte Slutningen af Maj en god lille Tid, i hvilken forbausende hurtig baade Mark og Eng og Skov klædte sig i en frisk Dragt; men Juni bragte atter Tørke og trykkende kolde Perioder; Græsmarkerne vare simple fra Vinteren af og stode nu ikke paany, hvor de vare afgræssede; Kornet trykkes, stod tyndt og kort, mens Ukrudet bredte sig særlig i de tynde Vintersædsmarker; Roemarkerne fremviste formedelst mangelfuld Spiring ofte Spring, og disse forøgedes visse Steder af Insektangreb. Atter bragte imidlertid Juli Maaned en lys Periode, og kunde den voldte Skade end langt fra afhjælpes, saa det dog ikke helt misligt ud, da Høsten endelig stod for Døren noget inde i August, 10 à 14 Dage senere end den plejer. Men et Høstvejr, saa regnfuldt og besværligt, som kun Faa mindes, forringede i høj Grad Marsudbyttet, og en lille Høst, med saa eller ingen Stakke, med ofte bestadiget Rjærne og udvadtet Halm er det tarvelige Resultat, som endelig bragtes i Hus i Slutningen af September og Begyndelsen af Oktober, og som vil gjøre Besætningernes Overfodring i Vinter til en ligesaa vanskelig som rimeligvis kostbar Opgave. Men aldrig saasnart var den besværlige Høst sluttet, før nye Tryk meldte sig; Kartoflerne angrebes i nogle Egne voldsomt af Sygdommen; Jorden fyldtes paany med Vand, saa Rodfrugternes Bjergning ofte maatte standses og derfor ingenlunde var sluttet, da Frostens ved Maanedens Udgang indfandt sig, heldigvis dog ikke stærk, men stærk nok til at jage Kvæget i Stalden til de smaa Foderbeholdninger og til at svække Haabet

om, at den sildig og ofte mindre heldig lagte Vintersæd skulde vinde Kræfter inden Vinteren.

Det maa saaledes indrømmes at have været et meget besværligt og trykkende Aar for de danske Landmænd, og desværre ville Følgerne deraf blive kjendelige mange Steder, særlig hos Brugerne af de større Gaarde, men fremhæves bør det alligevel, at medens en Aargang af denne Art forhen let vilde have givet det Hele Stempel af Misvæxt, saa vil den Kraft, der nu er i det danske Agerbrug, dog forhaabentlig hjælpe til, at Stillingen, om end alvorlig og manende, dog ingenlunde kan kaldes mørk eller skæbnesvanger, undtagen maaske for dyrt kjøbte eller dyrt forpagtede Ejendomme, der af Mangel paa Driftskapital eller Energi hverken ere bragte i Kultur eller Gjødningskraft, og man tør udtale Haabet om, at de gode Produktpriser, der nu have, yderligere vilde hjælpe til, at det danske Landbrug og dets Udvikling ikke skal blive lamslaet af det saare ugunstige Landbrugsaar 1880—81.

Efter denne almindelige Oversigt skulle vi nu noget nøjere gjøre Rede for de enkelte, her berørte Forhold, for saa vidt disse ikke allerede ere omtalte i de forrige Agerdyrkningsberetninger.

Som Udgangspunkt vilde vi anføre nogle af det meteorologiske Instituts Meddelelser, der belyse Karakteren af Sommers Bejrlig. I Sammenligning med Gjennemsnittet af de tidligere Aar viser

Maanedsvarmen for April	Maaned en	Forstjel af	÷	1 ³ / ₄ ⁰
—	— Maj	—	—	+ 1 ₂
—	— Juni	—	—	0
—	— Juli	—	—	+ 1 ₂
—	— August	—	—	÷ 1 ¹ / ₄
—	— Septbr.	—	—	÷ 1 ₂

For- og Efter sommeren var altsaa følelig kold, tilmed mørk og gav Afgrøden en langsom, trang og sildig Udvikling, hvilket yderligere bevirkedes ved de ugunstige Regnforhold, der, som

nedenstaaende Angivelse i Millimeter viser, bragte for ringe Nedbør i den første Halvdel, da Afgrødens Spirning og Væxt netop krævede den, og for stor Nedbør i den sidste Halvdel, da man for Høstens Skyld maatte ønske den mindre.

Nedbør.

Amt	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Septbr.
Hjørring	12,5	50,5	23,2	67,1	98,8	56,5
Lhisted	7,7	54,9	35,5	73,6	136,5	56,7
Ringkjøbing	9,3	41,3	43,4	85,7	171,5	63,5
Ribe	11,7	44,6	40,0	92,4	156,6	68,5
Viborg	9,6	37,4	36,2	48,8	151,9	63,5
Aalborg	8,3	46,2	21,9	60,0	134,1	58,1
Randers	11,5	41,0	34,9	69,8	121,9	68,8
Aarhus	11,2	35,3	46,8	72,9	136,1	78,5
Vejele	11,5	40,8	39,1	84,5	131,9	90,5
Odense	8,0	34,8	31,3	56,0	114,5	73,8
Svendborg	6,1	36,0	36,6	68,5	125,0	58,4
Holbæk	5,4	36,1	22,2	87,1	98,5	93,6
Sorø	2,0	36,9	21,7	71,1	81,6	90,7
Frederiksborg	8,3	45,3	33,6	99,0	82,2	74,3
Kjøbenhavns	5,7	39,3	27,9	97,6	83,4	94,5
Præstø	4,5	30,9	23,3	90,3	72,4	84,4
Maribo	4,4	28,4	20,7	84,4	106,9	77,3
Bornholm	4,4	15,2	51,6	45,2	40,2	69,3
Gjennemsn. af 1881	7,3	38,6	32,8	75,2	113,5	73,2
Do. af tidl. Aar	32,5	38,5	52,5	57,5	65,0	80,0

Med Hensyn til den egentlige Høsttids Regnforhold i August og September kan imidlertid bemærkes, at medens Sjælland og Fyen i August havde dobbelt saa megen Regn som almindelig, nemlig 134 mod 65 Millimeter, havde de i September end ikke den almindelige Regnmængde, nemlig 67 mod 80 Mm.; derimod bragte paa Sjælland og de mindre Der September Maaned mere Regn end i August, nemlig

83 mod 81 *Mm.* Det er dog ikke saa meget selve Regnmængden, der har skadet Afgrøden, som den Maaede, hvorpaa Regnen er bleven fordelt over de 2 Maaeneder. Vejret i de første 8 Dage af August og sidste 10 Dage af September var nogenlunde tørt, men i de 43 Dage fra 9de August til 20de Septbr., der netop omfattede den egentlige Høsttid, faldt der næsten daglig Regn, endog bortseet fra de smaa Nedslagsmængder under $\frac{1}{2}$ Millimeter, der ofte hidrøre fra den stærke Taage eller Dug, der jævnlig faldt i det omhandlede Tidsrum. Strengt taget har her i hele denne Periode kun været een eneste fuldkommen Tørvejrøsdag over hele Landet, nemlig den 22de August, og kun paa 3 andre Dage, nemlig den 16de August, den 3die og 16de September, har det enten kun regnet i en Udkant af Landet eller dog blot ubetydelig paa enkelte Steder. Som meget stærke og næsten over hele Landet udbredte Regndage kan fremhæves den 9—10, 14—15, 19, 24—26, 29—30te August 1, 4, 5, 7, 9, 12—13 og tildels 18 September. Og mellem disse stærke Regndage har der kun en sjelden Gang paa de enkelte Steder været 2 eller 3 nogenlunde tørre Dage i Følge, hvorved naturligvis Kornet hindredes i at blive tjenligt til Indførsel.

Udbyttet af Agerhø var yderst ringe, mange Steder slet intet, andre Steder kun $\frac{1}{4}$, sjældent $\frac{1}{2}$ af det sædvanlige. Grundene hertil vare mange; den strænge Vinter havde tyndet stærkt paa Kløvermarkerne; i nogle Egne havde ogsaa Oldenborrelarverne pillet Planter bort eller ødelagt hele Pletter; Grøden kom først sent i Græsmarken; Kvæget, der blev slaaet tidlig ud, kunde ikke nøjes med de dertil bestemte Marker, det hele eller det meste af Kløvermarken maatte ofres dertil, og hvad der levnedes var ikke groet stærkt til. Det bjergede Agerhø var imidlertid fortrinligt. Af Enghø har Udbyttet været noget bedre; af gode Vandingsenge med rigeligt Vand eller paa Gjødningsenge med tilbørlig Fugtighed til at modstaa den tørre Periode har man faaet et ret godt Udbytte, der nærmer sig et Middelaars; derimod have tørre og fattige

Enge som ogsaa lave, sure og kolde Enge kun givet en meget tarvelig Høst, saa at Høudbøttet fra Engene i det Hele taget næppe vil blive synderlig over det Halve af det Almindelige, men i Reglen er Høet bjerget godt. Nogle Steder har man havt en god Efterflæt, endog bedre end 1ste Slæt, men andre Steder tog den Skade af den stærke Efteraarsregn eller sejlede endog helt bort i mange af Aaengene i Vestjylland. Paa inddæmmede Arealer eller vel tørlagte Søer har man flere Steder havt særdeles smukke Resultater af velbjerget Hø baade af 1ste og 2den Slæt, saaledes f. Ex. fra Næsgaard Noer henholdsvis $4\frac{1}{2}$ og $3\frac{1}{2}$ Læs à 1220 Pd. Det Hø, der bjerGES i Skovenge og Skovmoser, og som i Reglen bjerGES saa sent som muligt, har taget megen Skade i det uftadige Vejr i August. — Landets Høavl fra Uger og Eng naaer næppe Halvdelen af det Almindelige, og Høpriserne ere meget høje.

Kornhøsten begyndte paa de sydlige Døer og Sjælland de første Dage i August, i Østjylland en 8 Dage inde i Maanedens og i det nordlige og vestlige midt i Maanedens; men medens paa Døerne alt Korn var tjenligt til at mejes ved Maanedens Midte eller kort derefter, traf Modningen af Baarsæden, særlig af Havren, Ørterne og Bønnerne i Jylland langt ind i September paa Grund af det kolde, solfattige, fugtige Vejr, og i det Hele taget fristedes man dog af den fremrykkede Tid til at hugge ned paa Sæden, inden den naaede den fulde Modenhed. Paa Døerne naaede man paa de tidligste Jorder og de mindre Gaarde allerede at blive færdig inden August Maanedes Udgang, men paa de større Gaarde og paa sildige eller skovkrante Jorder maatte man besværlig kæmpe med Forholdene gennem 5 à 6 Ugers Regn, indtil endelig den stærke Blæst den 19de September og følgende Dage, da Stillingen næsten syntes fortvovlet, hurtigt tørrede Sæden og satte Landmændene i Stand til i Løbet af nogle faa Dage at tømme Markerne. Som Exempel kan nævnes, at paa en stor Gaard i Midtjylland, hvor al Sæden

stod færdig til Indkjørsel den 23de August, lykkedes det i de 29 Dage indtil 21de Septbr. kun at bjerge 44 Pæsk, men derefter i de 3 Dage til den 24de Septbr. hele den øvrige Høst, ialt 600 Pæsk. I Thyland naaede man derimod kun helt undtagelsesvis at blive færdig i August; her naaede de tidligste Gaarde kun til at have næsten al Sæden mejet, da Regnen for Alvor begyndte, og den var da udsat for hele Regntiden indtil det gode Vejr i Slutningen af September; her vare derimod de sildigere Gaarde og Egne, f. Ex. Vend-
slysfel og det nordvestlige Thyland heldigst stillede, idet Sæden først modnedes i September og derfor ikke saa længe stod høstet udsat for Regn; men her trak det da ogsaa flere Dage ind i Oktober, inden man var færdig. En Beretning i „Dag-
bladet“ viser følgende interessante Oplysninger om Indbjerg-
ningstidens store Ulighed i de enkelte Egne, alt efter Vordernes
Tidlighed og den ulige Bjergningsmaade.

Amterne.	Dato for Indhøstningen.	
Rjøbenhavns	24. August	26. Septbr.
Frederiksborg	4. Septbr.	1. Oktbr.
Holbæk	7. Septbr.	26. Septbr.
Sorø	30. August	30. Septbr.
Præstø	29. August	22. Septbr.
Mariibo	24. August	22. Septbr.
Odense	23. August	21. Septbr.
Svendborg	24. August	22. Septbr.
Vornholm	2. Septbr.	22. Septbr.
Hjørring	25. Septbr.	8. Oktbr.
Aalborg	21. Septbr.	4. Oktbr.
Ringkjøbing	13. Septbr.	3. Oktbr.
Biborg	14. Septbr.	6. Oktbr.
Randers	21. Septbr.	8. Oktbr.
Thisted	17. Septbr.	8. Oktbr.
Aarhus	20. Septbr.	1. Oktbr.
Vejele	17. Septbr.	26. Septbr.
Ribe	15. Septbr.	30. Septbr.

For 2 Aar siden, 1879, havde vi ogsaa en sildig og langvarig Høst, navnlig i Jyllands sildige Egne, men den var dog let i Sammenligning med Høsten 1881, i Birkeligheden en af de besværligste, der er forefalden i Mandts Minde og, hvad værre er, tillige en af de mest ødelæggende for Agerøden; paa Øerne var det den først modnede Sæd, Rugen og det Grd. Byg, derbjergedes forholdsvis bedst, medens derimod Hveden og den øvrige Baarfæd, især Havren, tog megen Skade, medens derimod i Jyllands sildige Egne Rugen og tildels Hveden forholdsvis led mest, og Havren derimodbjergedes bedst. Vejret trodsede enhver Bestræbelse fra Landmændenes Side for at bevare Sæden nogenlunde gennem det uheldige Vejr; en Mængde forskjellige Bjerquingsmaader ere benyttede, men Meningerne derom ere højt ulige, hvilket vil sees af de Meddelelser desangaaende, vi have samlet i en særlig Beretning, der vil blive meddelt i næste Hefte. De heftige Regnstyl gennemblødte ofte Hobene, og inden disse vare tørrede i den fugtige, men heldigvis kølige Luft, faldt paany Regn. Det vil være saa Landmænd, der ikke iaar have maattet bjerge spiret Sæd af den ene eller anden Art; kunde man end undertiden slippe med, at Agerne i Rodenden spirede paa den fugtige Jord, var det meget almindeligere, at ogsaa Agerne oppe i Toppen skød lange Spirer, og ikke sjældent kunde man se Hobene staa med grønne Kamme af de lange Spirer, eller man kunde finde Regene fedtede indvendig, naar man løste dem. Derfor vil kun den førstbjergede Sæd paa Øerne (Rug og Grd. Byg) og den sidstbjergede Sæd i Jylland give en nogenlunde antagelig, enkeltvis endog en smuk Handelsvare, men Hovedmassen af Danmarks Korn har under selve Høsttiden tabt overordentligt i saa Henseende, tabt sin smukke gule Farve, sin friske Lugt, sin gode Vægt og sin klingre Natur; og Kornudbyttet er yderligere betydelig formindsket ved den Mængde, der faldt af ved den idelige Omfætning, Rastning, Løsning, Binding, Rejsning osv. Og Straaet tog vel endnu mere Skade end Rjærnen; det blev udvasket, ofte mørt, mørkt, og

da mange ikke havde Taalmodighed, men tog Sæden, inden den var tjenlig, er Kjærnen ikke blot blød, men baade Korn og Halm have ofte skimlet og mugnet i Fogulvet.

Som Gjennemsnitsudbytte af Høsten kan derfor angives, at den, hvad Fyld angaaer, vel næppe hder de $\frac{2}{3}$ af en almindelig Høst, i nogle Egne, som Volland=Falster og Sydsjælland, maaste end ikke Halvparten, men i andre Egne, som det nordlige og nordvestlige Thyland, vel omtrent som i et Middelaar. Særlig er Halmmængden hderst ringe, hvorimod Foldudbyttet ventelig ved Tærskningen vil vise sig noget bedre, end Væsfetallene pr. Td. Land antyde. Og hvad Kvaliteten angaaer, er Afgrøden, med de nævnte Undtagelser, slettere, end vi i mange Aar have havt den. — Om de enkelte Afgrøder gjælder iøvrigt følgende:

Hvedemarkernes usle Tilstand ved Foraarets Komme og Grundene dertil er omtalt i forrige Beretning; de fleste Marker eller i alt Fald større Stykker af disse omplojedes, særlig i de hvededyrkende Egne; dog burde Omplojningen sikkert have strakt sig videre, thi Forfommerens Kulde og Tørke bedrede og tætnede ikke de Marker eller Stykker, der bevaredes, og Udbyttet af disse har derfor i Reglen været meget simpelt; Hveden stod nemlig thndt, blev kort og angrebes ofte stærkt af Rust, saa der jævnlig, selv paa gode Vorder, kun er høstet 3—5 Fold; fra Steder, hvor Marken laa i Læ af Skove, opgives 7—10 Fold; enkeltvis haves Exempler paa, at endog hele Hvedemarkere ere bevarede og have givet nogle faa Fold mere; men disse Exempler ere faa. Hvedehøsten som Helhed maa derfor kaldes slet, slettere end vi i mange Aar have kjendt den. Almindeligvis kastes Skylden herfor væsentlig paa den store Udbredelse, Square-head Hveden har faaet, men herimod rejsses der dog fra andre Sider Indsigelser, idet der dels hævdes, at den netop ved at gaa saa stærkt bort ikke levnedes Tvivl om, at Marken skulde omplojes, medens flere af de ældre Hvedesorter, der stode noget bedre i Foraaret, fristede Landmændene til at bevare dem og dog kun gave

daarlige Fjold og forvildede Markerne med Ukrud, og dels undertiden fremhæves, at den har holdt sig ligesaa godt som Hallets- og Kolbehveden. Bedst synes den brune Magdeburgerhvede at have været, idet der for den fra flere Steder opgives 12 eller flere Fjold. — Ogsaa Hvedens Kvalitet er meget slet; saavel de stærke Rustangreb som den uheldige Indbjergning har givet en lille, indstrumpet og mørk Kjerne, der vil give en tarvelig Handelsvare, varierende fra 110—126 Pd. holl.

Rugen var i Modsætning hertil Aarets bedste Kornafgrøde, og Udbyttet af den angives almindelig fra lidt under Middelhøst til noget over Middelhøst, hvad Kvantiteten angaaer; saavel fra Sydsjælland som fra Horsensegnen, det nordlige Jylland og navnlig Mors meldes om en slydig Rughøst, der tilmed skjæpper godt. Dette er især Tilfældet, hvor den var saaet tidlig og i en velbehandlet Brakjord, hvorimod den slydig saaede Rug ofte har givet 4—6 Fjold mindre. Beretningerne om Rugens Kvalitet ere derimod meget forskellige. Paa Derne er den, om end med Undtagelser, bjerget i en ret god, undertiden endog meget god Kondition; hvorimod der fra de slydige Egne i Jylland klages stærkt over, at dens Kvalitet i høj Grad blev forringet, da den dersteds stod i Høbe i hele Regnperioden, og meget af den spirede; desuden faldt meget af, da Rugen paa aabne Marker var pisset af Stormen, saa Kjærnerne sad løse, og den tilmed ofte høstedes, inden den var rigtig moden, skjøndt man var naaet til Slutningen af August. Særlig lyde Klagerne stærkt fra de lettere Egne i Midt- og Vestjylland, og daarligt, usundt Brød er Følgen deraf.

Bygget indtog iaar et ualmindelig stort Areal, thi foruden de sædvanlige Bygmarker vare de omplojede Hvedemarker for største Delen besaaede med Byg, enkeltvis dog ogsaa med Blandsæd, Sukkerroer o. a. Hvor Hvedemarkerne strax i Foraaret vare dødsdømte, og man derfor tidlig kunde omploje eller omsvenste dem og besaa dem med Byg, blev

dette ret godt; men hvor man først i Maj kunde beslutte sig dertil og da altid maatte pløje Markerne, bleve disse saa tørre, at Bygget kun delvis spirede paa denne Tid, medens Resten først kom efter Midssommerregnen; paa saadanne Steder blev den i høj Grad tvegrødet og stod tynd og kort. Tabet paa de omplojede med Byg besaaede Hvedemarker vil derfor sikkert løbe op til 60 à 100 Rr. pr. Td. Land, naar alt tages i Betragtning. — Landets almindelige Bygmarker have været meget forskellige, ligesom slette til fortrinlige, men i Gjennemsnit have de næppe naaet at give en Middelhøst af Korn, og da Straaet var kort, er Udbyttet til Fjld endnu mindre; hertil kommer, at Dibenborrelarverne meget stærkt angrebe Bygmarkerne paa Fyen og paa den sydlige Del af Jyllands Østkyst, derved forringede Udbyttet og vanstelliggjorde Høsten, idet Sæden blev revet op ved Mejnningen. Kvaliteten er meget værlende; paa Nerne bjergedes en Del smukke Barer, særlig af 6rd. Byg, medens derimod Jyllands Byg ofte tog megen Skade under Indbjergningen. Vægten angives almindelig til 100 à 110 Pd. holl.

Havren har ogsaa givet et meget forskjelligt Udbytte, men i Reglen var den kort og tynd og har de fleste Steder paa Nerne givet mindre end Bygget, saa meget mere som den her tog mere Skade ved Indbjergningen særlig paa de større Gaarde, hvor man lod den blive moden, og hvor derfor meget blæste af, og Resten ofte kom halvtør i Hus med Tab af Friskhed og Farve, medens den derimod hos Bønderne, der ofte meje den, inden den er fuldstændig moden, tabte færre Kjærner og bjergedes bedre. I Jylland var den ogsaa ofte kort i Straaet, men skjæpper ret godt og vil forholdsvis give fuldt saa god en Høst som Bygget, navnlig i Jyllands lettere Egne, saa meget mere som den iaar i de sildige Egne ofte først høstedes henimod Regnperiodens Slutning og senere indbjergedes i god Tilstand uden at være bleven saa udvasket eller medtagen af Regnen. Dens Vægt er dog ogsaa lille, næppe ret meget over 70 Pd.

Blandsæden har, navnlig hvor den itide saædes i de ompløjede Hvedemarker, givet et ret godt Udbytte, der vel omtrent naaer en Middelhøst; hvor den saædes sent, har Udbytet ofte været meget ringe; selv fra Hollands bedste Jorder meldes om et Udbytte af kun 1 à 1½ Læs pr. Td. Land.

Grønfødermarkerne have paa Øerne savnet Regn og derfor kun givet et tarveligt Udbytte, medens der derimod fra flere Steder i Sjælland, særlig det nordvestlige, udtales megen Tilfredshed med dem.

Bælgfæden stod meget lovende, da Høsten nærmede sig, men Ørterne vedbleve at gro, medens Kjørnedannelsen var meget mangelfuld, og under det ustabige Høstvejr tabtes saa meget baade i Kvantitet og Kvalitet, saavel af Korn som af Straa, at Udbytet, med enkelte Undtagelser, maa siges at være simpelt. Bønnerne synes ogsaa i de bedre Egne at have givet et taaleligt Udbytte; Toppen satte ikke Bølge, og Kjørnen var simpel. Andre Steder paa lettere, men kraftige Jorder vare de groede godt til og gave en Middelhøst; de modnedes meget sent og langsomt. Voghveden er mislykket de allerfleste Steder, undtagen hvor den var meget silbig saaet. Der blev nok noget til Fyld, men ingen Kjørne. — Rapsen havde trods den strenge Vinter staaet sig ret godt og gav omtrent en Middelhøst. Ogsaa Hørren har givet en Middelafrøde, og da den kun dyrkes i mindre Stykker, har man i Reglen kunnet saa den i Hus, uden at den tog synderlig Skade. Kommen skal have givet et godt Udbytte, medens Humlen har været meget slet. — Frugttræerne have baaret overordentlig rigelig, men Frugten er simpel, ikke fuldt udviklet, slet modnet, og en stor Del nedblæst af Stormene inden den silbige Høst.

Kartofflen er muligvis den Afrøde, der hele Sommeren igjennem har staaet bedst, og alt tegnede i Slutningen af August til en meget lovende Afrøde af store Kartoffler; men Sygdommen, der da begyndte at indfinde sig, greb paa svære og lavtliggende Jorder meget stærkt om sig i forholds-

vis kort Tid, saa at man ved Optagningen i Slutningen af September og i Oktober ofte fandt Tredieparten, Halvdelen ja endnu flere angrebne af Sygdom. Udbyttet er derfor meget ulige paa de forskjellige Steder, alt efter Jordart, Kartoffelart og Dyrkningsmaade. I det Hele taget har Kartoffelafgrøden lidt kjendelig mere af Sygdommen paa Sjælland og Volland=Falster end paa Fyen og i Thyland, lidt kjendelig mere paa lerede Jorder end paa lette og højtliggende, mere i Haver og Jordstykke, der flere Aar i Træk have baaret Kartofler, end hvor Jorden var frisk, mere, hvor man dyrkede sildige end tidlige Sorter, og endelig have de hvide Sorter lidt mere end de røde. Flere af de af Markfrøkontoret indførte nye Sorter, særlig Magnum Bonum, have selv i dette ugunstige Aar viist sig mere sygdomsfrie end de ældre Sorter. Der er derfor meget stor Forskjel paa Udbyttet selv paa nærliggende Gaarde; medens det f. Ex. fra en Gaard i Midtjylland hedder sig: Kartoflerne have længe været angrebne af Sygdommen, og paa vaade Jorder ere de tildels raadne, lyder Beretningen fra en anden Gaard paa Heden: Kartoflerne ere meget gode og bragte godt og tørre i Rulle uden synderlig Sygdom. Kartoffeldyrkningen synes iøvrigt at være i Fremgang, og medens man tidligere kun undtagelsesvis hørte om 100 Tdr. pr. Td. Land, hændes dette nu ikke sjeldent og er da ogsaa ofte hændet iaar. I det Hele taget har Landets bjergede Kartoffelavl snarere været over end under Middelhøst, og Priserne ere lave, men man maa ikke uden Grund nære Frygt for, at en Del ville blive fordærvede i Rulerne.

Rodfrugtmarkerne have ikke været lette at behandle iaar. Spiringen var paa Grund af Tørken ikke heldig, og stærke Angreb af Jordlopper bragte ofte yderligere Spring i dem. Udbedring var altsaa nødvendig, og den store Mængde Ukrud nødvendiggjorde tillige meget Rensningsarbejde. Hvor dette ikke blev sparet, lykkedes det at danne ret gode og sluttede Marker, men Koerne vare smaa og temmelig langt tilbage, da Høstregnen begyndte. Ved denne blev Værten fro-

digere, men paa Grund af det mørke Vejr satte de mere Top end Prop. Den bedste Tid fik Roemarkerne i Slutningen af September og Begyndelsen af Oktober; men snart begyndte atter Regnen, Jorden oversyldtes med Vand, Vejret blev koldt, Værten standsedes, og da der ikke kunde ventes ny Fremgang, begyndte Optagningen, maaste lidt tidligere end almindelig, belært af forrige Aars sørgelige Erfaring, da nemlig Frosten den 19de Oktober 1880 traf de fleste Koer siddende i Jorden. Men denne Optagning blev i høj Grad besværlig paa Grund af Markernes opblødte Tilstand, og Mange maatte ligesom af denne Grund opsætte den. Den Frost, der kom i Slutningen af Maanedens, drev imidlertid paa at overvinde Optagningsvanskelighederne, og lidt efter lidt, om end ofte med stort Besvær, bleve Koerne hjergede en Ugestid ind i November. Udbyttet naaer maaste næppe en Middelhøst; paa veldrevne Gaarde kan den vel overstige dette, men paa forsømte Roemarker har Udbyttet paa den anden Side været meget ringe. Af de enkelte Rodfrugter have Turnips givet det bedste Udbytte, derefter Rutabage og Gulerødder, hvori- mod den kolde og mørke Sommer og Efterommer har været særlig uheldig for Runkelroerne.

Afgrøden har iaar været mere udsat for Insektangreb og Plantesygdomme end i de nærmest foregaaende Aar. Vi have allerede omtalt den paa sine Steder usædvanlig stærke Kartoffelsygdom ligesom ogsaa Jordloppeangreb paa Koerne. Hveden, navnlig paa Verne, har flere Steder været stærkt angreben af Røst, der kjendelig har forringet Udbyttet i Fold som ogsaa i Kvalitet. Ligesaa har Bygget mange Steder været ualmindelig stærkt angrebet af Støvbrand, og fra en Gaard i Midtjælland meldes, at en i dyre Domme importeret Halletsbyg, der ifjor allerede led en Del af Støvbrand, iaar har været saa stærkt medtaget deraf, uagtet Sædekornet i Foraaret blev slytet, at Dyrkningen deraf fremtidig opgives. Størst Skade er imidlertid forarsaget af Oldenborrelarver paa Høen og Jyllands Østkyst op til Aarhus,

og det er ikke en enkelt Afgrøde, der har lidt af deres Angreb. Af Baarsæden er det især Bygget, hvis Udbytte flere Steder er formindsket med 2—3 Fold ved Siden af, at Halmen er bleven betaget Kraft og Indhold, og navnlig er det langs Hegnene paa Fyen og i Skovegnene saavel her som i Thyland, at Skaden føles. Fra Hadsherred mældes, at de flere Steder have ødelagt baade Havren og det deri udlagte Klover-Græs, saa at Jorden var fort, da Havren kom bort. Ogsaa Roemarkerne og Kartoflerne have mange Steder taget kjendelig Skade af Oldenborrelarven, enkeltvis siges endog saa Roemarkens Udbytte derved at være formindsket til det Halve. Og endelig have Græsmarkerne, saavel de gamle som nye, ofte taget stor Skade, saa at man nu i Efteraaret har maattet omsaa større og mindre Pletter i dem, som vare ganske ødelagte. Værst synes de at have været paa de Marker, der vare i Brak 1878, og nu ved Stubpløjningen ligge de i store Masser i Jorden, og efterrodes af Svinene, der ere drevne paa Stubben. Det er klart, at Oldenborrelarverne true med at blive et meget føleligt Onde for enkelte Egne, særlig paa Fyen og Østjylland; og de Midler, man hidtil har bragt i Anvendelse, navnlig Formerelse af Starene, synes ikke at være tilbørlig virksomme, saa der vist bør tænkes paa alvorligere Foranstaltninger i Righed med, hvad Tilfældet er flere Steder i Udlandet.

Græsmarkerne vare, som meddelt i forrige Beretning, meget tarvelige i Begyndelsen af Sommeren; Eftervinteren i Marts, Kulden i April og Maj og Tørken i Maj og ind i Juni trykkede dem meget, og det var i Reglen kun med Offer af Marken til Slæt, at man kunde byde Kvæget det nødvendige Græs. Denne Græsknaphed blev egentlig først afløst i Juli Maaned, og i den lille milde Periode, der da havde, vare Vilkaarene for Kvæget gunstige, uden at dog Mælkeudbyttet, der var slaaet stærkt ned i de foregaaende Maaned, ret kunde rejse sig igjen. Ved Høstregnen kom Græsset stærkt, men det fugtige, raafolde Vejr, særlig i September og Ok-

tober, gjorde dels Græsset slapt og kraftesløst, og dels trykfedede det Kvæget i høj Grad, saa Mælkeudbyttet gik hurtig og stærkt tilbage, uden at Kvæget dog samlede Huld, og hvor gjerne man end af Hensyn til det ringe Foderkvantum vilde holde Kvæget længe ude, maatte man dog ved velholdte Kvægbefætninger tage disse paa Stald i første Halvdel eller ved Midten af Oktober og kun lade Ung kreaturer o. lg. gaa ude til henimod Maanedens Slutning. — For at bøde paa disse Sommerens ugunstige Forhold, har man dels i større Omfang end tidligere brugt Dækner, dels i de græsknappe Tider givet Kvæget Tilskud af 2—4 Pd. Kraftfoder paa Græsset, dels taget det paa Stald en kortere eller længere Tid. En gennemført Sommerstaldfodring har iaar været vanskelig; Halmbeholdningen var nemlig de fleste Steder fuldstændig opbrugt ved Sommerens Komme, og desuden har man paa Grund af den ringe Grøde i Staldfodringsurterne de fleste Steder haft vanskelig ved at skaffe det nødvendige Grønt; bedst synes dette at være lykkedes i det nordvestlige Jylland, og man udtaler derfra sin Tilfredshed med den grønne Rug, Vikkehavre og Kløver, der var bestemt til Staldfoder, medens derimod de andre anbefalede Staldfodringsurter, saasom gul Sennep, tatarisk Boghvede, Majs o. fl. a. Slags ikke have givet noget tilfredsstillende Resultat. Nævnes bør det imidlertid, at de vel plejede Græsmarker, som nu mere og mere træffes hos de fremmeligste Landmænd, iaar paa en meget slynlig Maade have viist deres Overlegenhed.

Mælkeudbyttet har som Følge af den tarvelige Sommerernæring og det uheldige Vejr ikke været godt, men ofte $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ under det Almindelige, hvor ikke særlige Ofre ere bragte, hvorved imidlertid Sommerholdet er blevet meget dyrt. Derimod synes det ikke, at Mælken, som man skulde have ventet, har været tynd, og i ikke saa Beretninger angives der kun at være brugt 26—28 Pd. Mælk til et Pd. Smør. Dette i Forbindelse med de gode Priser paa Mejeriprodukter har medført, at Udbyttet af Mejerierne har kunnet nærme sig

det almindelige, men har dog i Reglen ikke naaet det. — At Foderbefætningerne ved de lave Priser have givet et ringe Udbytte, er indlysende, selv bortset fra de store Tab, Udførselsforbudet paa Sjælland forvoldte. — Græsningskvæget har kun gjort ringe Fremstrid i Sommer, og da Priserne paa Ungkvæg nu i Efteraaret ere usædvanlig smaa, eftersom de Fleste ville sælge, og Faa ere i Stand til at købe større Befætning til det ringe Foderkvantum, der habes, saa er dette blevet et meget føleligt Tab for de, navnlig mindre, Jordbrugere, der have baseret deres Kvæghold derpaa.

Her berøres maaske Aarets mørkeste Punkt, i alt Fald Øjeblikkets værste Tryk: de smaa Beholdninger af Foder, hvormed vi gaa Vinteren imøde: ingen Beholdning af gammel Halm eller Hø og tilmed et udbasket og ofte skimlet og forædret Halmfoder fra iaar, samt et meget ringe Høkvantum. Priserne paa Hø og Halm ere stegne til ukjendte Højder, 50—70 Ore for et P. Halm og indtil 1 R. for et P. Hø betales jævnlig. Ved at bjerge Blade fra Skoven og Tang fra Stranden søger man at spare paa Strøhalmen, ligesom det ogsaa mange Steder er blevet indført at strø med Sand, hvor man ikke, som kun sjældent er skeet, har bjerget Tørvejord eller Tørvesmuld til Strøelse. Et Gode er det, at Opmærksomheden overalt er stærkt rettet paa dels at behandle Foderet med Omhu, hvorfor Dampstærkningen ikke iaar er brugt meget, og dels paa at spare. Erfaringerne fra tidligere Tid vise, at der derved kan udrettes meget, medens man omvendt, saaledes som ifjor, med store Foderbeholdninger om Efteraaret dog kan komme i Fodertrang i Foraarstiden, naar der ikke er blevet anvendt Omfarg, og Vinteren har været streng.

Sundhedstilstanden blandt Husdyrene er vel endnu nogenlunde god, men desværre lader det ugunstige Vejr inden Indbindingen, det daarlige Hul, hvori Kvæget næsten overalt er taget paa Stald, og Halmfodrets slette Bestaffenhed befrygte, at der rimeligvis i Vinter vil indfinde sig en Del

Sygdom i Befætningerne; allerede meldes der i mange Beretninger, at Kastning er meget hyppig blandt Kærne.

Vinterfæden er i det Hele taget bleven lagt meget sent, ofte først i Slutningen af September eller første Halvdel af Oktober; Jorden var i Reglen ikke bekvem, men død, vaad og kold, og Sæden har ligget meget længe i Jorden, inden den kom frem, Hveden endog sommetider 3—4 Uger. Saafæden har tilmed ofte været daarlig, og det er kun delvis, man har kunnet hjælpe derpaa ved at saa tykt. Der er ikke saaet saa megen Hvede som almindelig, dels fordi man jævnlig har savnet god og klinger Saafæd, og dels fordi Aarets daarlige Hvedehøst undertiden har affrækket derfra. Det store Spørgsmaal, om hvilken Hvedesort man skulde saa, er bleven løst paa ulige Maade; i det Hele taget er der vel nok saaet noget mindre Square head Hvede end ifjor, men dog er dens Areal næppe formindsket stærkt, man vil prøve den endnu engang, og kun hvis den da atter svigter, vil man opgive den.

Af de modtagne Beretninger hidrættes foreløbig følgende, med Tilføjning, at nogle Meddelelser vedrørende de forskjellige Høstmaader ville blive meddelte i næste Hefte:

Fra Søborgegnen. Paa større Græsningsarealer har Kvægets Udbytte og Sundhedstilstand været god; Tilvæksten var i Gjennemsnit iaar 1,09 Pd. pr. Græsningsdag (mod 0,75 Pd. ifjor); der produceredes 430 Pd. Tilvæxt i levende Vægt pr. Td. Land iaar imod 345 Pd. ifjor; gennemsnitlig udgjorde Tilvæksten 32 pCt. af samlet Vægt ved Modtagelsen imod 24 pCt. ifjor. Sædkultur paa jordbelagte Dyndarealer har ligeledes trods de mindre heldige Vejrforhold givet et ret godt Udbytte, idet Havre- og Grd. Byg-Afgrøden gennemsnitlig er solgt for 160 Kr. pr. Td. Land paa Roden.

Fra Egnen mellem Roskilde og Rjøge. Resultatet af disse Bemærkninger vil være, at Forholdene næppe i Mands Minde have stillet sig ugunstigere for Jordbrugerne end i det sidste Aar; det Aar 1881 vil give Adskillige Dødsstødet og vil af alle blive mindet som et af de vanskeligste og mest skæbnesvangre, der ere

kjendte, — og det vil give de Fleste Anledning til adskillige alvorlige og lidet lystelige Betragtninger.

Fra Dds herred. Stemningen blandt Landmændene er ikke fri for at være noget trykket. Først trykkede den stränge Vinter med sin Is, derefter Kvægsygen, saa en tør Forsommer, som svækkede Vegetationen og Udsigterne for Høsten, derefter en ualmindelig vanskelig og besværlig Høst, der gav altfor lidt Foder, som ovenikjøbet er simpelt af Kvalitet. Hvor man ikke har en nogenlunde stor og god Roemark, maa Besætningerne reduceres, og Følgen deraf mærkes tydelig nok paa det oversfyldte Kvægmarked og de usle Priser, der komme hjem derfra.

Fra Nordfalster. Der kan ikke være nogen Tvivl om, at det vil blive et strängt Aar for alle, som have med Landbruget at gjøre og ikke mindst for Arbejderne. Bønderne affædige jævnlig de enkelte Husmænd, de have; de fleste ere nødte til det, og allerede nu spørges der stærkt efter Arbejde. Det seer mørkt ud i den Retning.

I et fodernapt Aar som dette vilde man kunne have udmærket Gavn af Torvejord som Strøelse, naar man itide havde tænkt derpaa og gravet den op tidlig i Sommer, da den kunde bjerges nogenlunde tør. Den gjør her paa vore stærke Border fortrinligt Gavn, selv kjørt direkte fra Graven paa Brafmarken, og den burde sikkert allevegne, hvor den have, bruges.

Fra Bestkolland. I Nafskov har man udgravet og lagt Grunden til Sukkerfabriken, og betydelige Mængder Bygningmateriale føres til Byen dels til selve Fabriken og dels til Sæststationerne. Ikke saa Steder har man iaar dyrket Sukkerroer for at vænne sig til denne her paa Eggen nye Kultur. De føres foreløbig til Høibyggaard Fabrik, og ikke mindre end 34 Fernbanevogne ere daglig i Brug til Roetransport fra Nafskov. — En Mængde Tjenestefolk er i Efteraaret udvandret til Amerika, saa det er ikke saa let at forskaffe den fornødne faste Arbejdskraft, som det ellers plejer at være paa denne Tid af Aaret. Lønningerne ere lidt lavere i Vinter.

Fra Ubeltofteggen. De forhaandenværende Forhold slaa fast i en isjuefaldende Grad, at det daarligste, Landmanden kan gjøre, er at holde en stor og sletfodret Besætning med sletbyggede Individuer og dermed et daarligt Opdræt, thi en saadan er i Virkeligheden ikke stort værd i denne Tid, giver intet Udbytte og kan ikke give sin Bruger et Udbytte i det kommende Aar, der

svarer til Udgifterne, og istedetfor at støtte, snarere svækker det Jordbrugerens pekuniære Kræfter i de andre Ørene af Agerbruget. — Den gode Mejeribesætning kan betale det større Kraftfoder, og med de stigende Smorpriser kan den betale det med Fordel, og ved stærkere Kraftfodring kan Halmfodringen strækkes betydelig længer, især hvor den støtter sig til en Koeafgrøde; — kommer dertil, at den gode Mejeribesætning bestaaer af kraftige, velbyggede og velfodrede Individier, og som Følge deraf et godt Opdræt, da er det ikke saa vanskeligt at reducere den lidt ved Fedning, thi de gode Fededyr holde sig dog altid bedst i Pris. — Resultatet bliver da, at en kraftig bygget og velfodret Besætning med tilsvarende Opdræt under alle Forhold betaler sig bedst, men særlig i en saadan Tid som denne.

Fra Hobroegnen. Man begynder her paa Egnen at bruge en nyere Maade at bjerge Høet paa, idet man istedetfor at udsætte det for stærk Vejring og derefter at sætte det i Stak og henstaa heri nogle Dage, inden det tjøres sammen, nu begynder at sammenkjøre Høet Dagen efter, det er slaaet, efter at det har været vendt et Par Timer, og saa ved at anvende lidt Salt forhindre at for stærk en Barmeudvikling i den sammenkjørte Mængde. De Landmænd, der nu i nogle Aar have forsøgt det, udtale sig meget tilfredsstillende om Høet, og denne Maade letter meget i et ustabigt Veir at bjerge Høet nogenlunde godt. Mængden af Enghø har vel næppe iaar naaet en Middehøst, dog mangler der ikke meget heri.

Fra Aalborgegnen. Gode Mejerikøer ere billige og kunne kjøbes for 120 à 150 Kr. Ungtvæg uden Handel, og magre Stude billige. Og saa 1½ Aars stærktbyggede Hesteplage af Landrace med lodne Ben, som pleje at være kourant Handelsvare om Efteraaret til Hertugdømmerne, navnlig til Marskeggen, hvor de halmfodres om Vinteren, græsses fede næste Sommer og da sælges med god Fortjeneste til Tydskland om Efteraaret, vare ikke efterspurgt iaar paa Grund af det meget daarlige Vøl dersteds; de ere derfor faldne mindst $\frac{1}{3}$ i Prisen og ville rimelig om en kort Tid gaa lavere endnu, da Foderet næsten overalt er knapt heroppe.

Fra Bendisyssel. Det har iaar paa en glædelig Maade vist sig, hvor stor Modstandskraft den gode, velbehandlede og stærkt gjødede Mark har imod den daarlig bearbejdede og slet gjødede; thi der findes Gaarde, som iaar have høstet ligesaa godt som ifjor, og Grunden dertil kan kun søges i, at den dybe Behandling af Undergrunden har givet Jorden bedre Evne til at modstaa

Torfen, og at Koekulturen i Forbindelse med den stærke Fodring har skaffet Planten en ren og kraftig Jord til at udvikle sig i. — Dette Aars Erfaring vil derfor give Forkæmperne for det rationelle Agerbrug baseret paa Rodfrugtdyrkning, kraftige Baaben ihænde ligeoverfor deres Modstandere, som fremdeles mene, at dette ej kan betale sig.

Fra Mors. Kvæget har havt en knap Sommergræsning, og hvor det udelukkende har været henvist dertil, have Kreaturerne lidt Mangel og kun givet ringe Udbytte, det være sig i Form af Udvikling af Kjød eller Mælk. Hvor nødig man end gaaer bort fra den gamle vante Drift med 3 à 4 Græsgange, hvor Kvæget selv skal søge sin Næring om Sommeren, saa har dog mangen alvorlig, dygtig Jordbruger vendt Tanken hen mod Sommerstaldfodring, begyndt at forandre sin Drift derhen imod i det Haab at maatte faa et større Udbytte af sin Jord og af sin Besætning. Paa de Gaarde, der alt have begyndt Sommerstaldfodringen, har Mælkemængden været rigelig; men hvor der intet Tilskud af Kraftfoder er givet, men kun den grønne, saftige Vitkehavre, der har man maattet bruge altfor mange Pd. Mælk til 1 Pd. Smør (33—35 Pd.) Men sammenlignet med Fedning har Mejeriet dog givet et smukt Udbytte, da Smørrets Pris i Gjennemsnit har været omkring 110 Øre pr. Pd., og Osten er betalt med 25—30 Øre pr. Pd., Svinene 28—32 Øre pr. Pd. Det Svæg, der er fedet paa Græs, har kun hjembragt fra 22—26 Øre pr. Pd.; men det lyder ogsaa fra alle Sider, at saa magert Kvæg er der ingenfinde før for en hel Sommers Vedkommende sendt til England.

Fra Herningegnen. Den vigtigste Begivenhed for denne Egn er, at den 1ste Oktober blev Jernbaneanlægget fra Herning til Skjern aabnet, hvorved etableres en direkte og hurtig Forbindelse med Esbjerg, der synes at have den allerstørste Betydning for Egnen i det Hele, men specielt dog for de Sogne, som hidtil havde temmelig langt til Jernbanen, og i hvis umiddelbare Nærhed den nu gaaer.
